



FĂURITORI ȘI MARTIRI AI UNIRII BASARABIEI CU ROMÂNIA
CREATORS AND MARTYRS OF BESSARABIA'S UNION
WITH ROMANIA

Colonel (r) dr. Anatol MUNTEANU*



Sublocotenentul Ioan Buzdugan
(1887-1967)

Secretar al Sfatului Țării, poet, prevăzător și promotor al României Mari

Rezumat: *Sublocotenentul Ioan Buzdugan, promotor al românismului în Basarabia, participă la deșteptarea națională a soldaților și ofițerilor moldoveni din unitățile militare ruse a Frontului românesc. Își face studiile în domeniul economic, în drept, pedagogie și jurnalistică. Ca militar, participă la consolidarea comitetelor ostășești moldovenești, este ales ca deputat în Sfatul Țării, are funcția de Secretar al Sfatului Țării, votează și apără Unirea. A scris cărți, a lansat volumele „Țara mea”, „Icoane basarabene”, „Poezii”, a făcut politică românească unionistă.*

* Membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România



Cuvinte cheie: ostași și ofițeri; comitete ostășești; Sfatul Țării; neamul românesc; partidul bolșevic; alfabetul românesc.

Abstract: *Second Lieutenant Ioan Buzdugan, promoter of Romanian spirit in Bessarabia, participated in the actions of national awakening of Moldovan soldiers and officers in the Russian military units of the Romanian front. He completed his studies in economy, law, pedagogy and journalism. As a military, he participated in consolidating Moldovan military committees, he was elected deputy in the Country Council, he voted for and defended the Union. He wrote books, launched the volumes entitled „My country”, „Bessarabia Icons”, „Poems”, and he advocated in favor of Unionist Romanian policy.*

Key words: *soldiers and officers; military committees; Country Council; Romanian people; Bolshevik party; Romanian alphabet.*

S-a născut la 9 martie 1887 într-o familie de țărani gospodari în localitatea Brânzenii Vechi, județul Bălți. A fost militant al mișcării unioniste, participant în Primul Război Mondial în cadrul Armatei Imperiale ruse, membru al Comitetului Ostășesc Moldovenesc, deputat și Secretar al Sfatului Țării, om politic, având rang înalt în cadrul Guvernului României, poet și publicist în literatura română. A trecut cu succes răsunător prin cele mai numeroase școli, licențe și titluri. A învățat agronomia la Gore Gorchi în Moghilău, la Ucraina, Camenița, a făcut cursurile Școlii de teologie și pedagogie. Studiile superioare le face la Moscova. Se întoarce în Basarabia, lucrează, și apoi studiază dreptul la Universitatea din Iași, luându-și licența în drept. Având pasiune pentru carte, aprofundează economia politică la Cernăuți, obținând titlul de doctor în științe economice. Lucrează în câteva domenii: juridic, economic și pedagogic, fiind învățător la școlile basarabene, scrie articole, versuri, găsind un limbaj comun cu colaboratorii revistei „Cuvânt Moldovenesc”. Primele lui poezii țin de acea perioadă de debut literar, când semna lucrările cu pseudonimul *Nică Românaș*. E curios faptul că cercetătorul Mihail Straje, care s-a ocupat de problema dezvoltării numelor literare (vezi Dicționarul de pseudonime, București, 1973), înregistrează pentru Ioan Buzdugan, care de facto era înscris în pașaportul rusesc drept Ivan Buzdîga, și alte câteva pseudonime: B.I. Alion, Ion Câmpeanu, B. Cogîlnic, I. Dumbrăveanu.

Participă ca voluntar în Armata rusă în lupte împotriva germanilor pe Frontul românesc. La una din operațiile militare din Dobrogea a fost rănit. După însănătoșire, apreciindu-i-se calitățile de poliglot și specialist cu înalte studii economice, este ridicat la gradul de sublocotenent și transferat să-și continue serviciul la un birou de informații al Marelui Cartier General al frontului. Noua sa calitate îi dă posibilitatea să se deplaseze în interes de serviciu în Odesa, Chișinău, Iași, Kiev, Ecaterinoslav și alte garnizoane, în interesul serviciului militar. Aici a



avut posibilitatea să cunoască mai mulți militari basarabeni, influențați de ideile revoluționare și naționale ale moldovenilor. Fiind de orientare naționalistă, duce o propagandă național-patriotică, de unitate a românilor-moldoveni, leagă prietenie cu ofițerii și soldații Armatei române din Frontul românesc. Important este că *la toate mitingurile și intrunirile ostășești era curajos, puternic în decizie, devotat unei cauze naționale.*

Date personale din cariera militară: este soldat în Regimentul 40 Infanterie (1914), este trimis, ca elev la Școala de Aviație, pe front este în U.M. Secția 36 de Aviație (1916), Cartierul General al Armatei ruse din Iași (1917), membru al Comitetului Ostășesc Moldovenesc (1917), delegat și Deputat al militarilor moldoveni în Sfatul Țării (1918), este trecut ca ofițer în Corpul de Aviație în cadrul Armatei române (trece în rezervă în anul 1920 și în retragere în martie, 1941).

În perioada când bolșevicii din Armata Roșie au preluat controlul asupra Chișinăului și unităților militare ruse, încartiruite în oraș, Ioan Buzdugan împreună cu alți militari moldoveni, An. Crihan, N. Suruceanu, V. Țanțu, I. Pelivan, în noaptea de grea cumpănă din 6-7 ianuarie 1918, a plecat pe drumuri diferite, pline de obstacole și primejdii, spre Iași, pentru a chema la Chișinău în ajutor Armata română. Misiunea a reușit, orașul a fost eliberat de bolșevici.

Este delegat din partea Comitetului Central Ostășesc Moldovenesc, fiind deputat în Sfatul Țării din prima zi - 27 noiembrie 1917- până la lichidarea acestuia, 21 noiembrie, 1918.

Este prezent la 27 martie 1918 și votează pentru Unirea Basarabiei cu România. În calitate de Secretar al Sfatului Țării, în ziua când s-a votat Unirea, a rostit memorabilele cuvinte:

„Lasă ca poporul nostru, țara noastră și toată lumea să știe că noi, românii basarabeni, care am suferit un veac întreg sub jugul țarismului rus, că noi toți dorim unirea cu frații noștri de peste Prut, că noi vroim să fim și să rămânem pentru totdeauna împreună cu toți românii.

Să știe toată lumea că noi vroim unirea tuturor românilor, de partea aceasta a Prutului și de cealaltă a Carpaților într-o Românie Mare, una și nedespartită, și în baza principiului proclamat de revoluție, de autodeterminare a popoarelor, astăzi, domilor deputați, noi suntem chemați să înfăptuim cel mai revoluționar act în istoria poporului nostru, mult încercat în suferințe – să votăm pentru Unirea Basarabiei cu România ...

... Isprăvind cu chestiunea unirii naționale, nouă ne rămâne să rezolvăm încă o problemă cardinală – chestiunea agrară, care este și națională, fiindcă, domnilor, de rezolvarea ei radicală este interesată toată țărâtimea noastră, fiindcă de îmbunătățirea vieții agricultorilor noștri, a țăranilor, depind și viitorul



mai frumos al întregului nostru popor, fericirea întregii națiuni românești și buna stare a întregii țări.

Astazi noi avem să rezolvăm definitiv prima chestiune națională – Unirea Basarabiei cu România. Și în această oră solemnă, eu, domnilor deputați, în fața întregului popor și a urmașilor, în fața istoriei și a omenirii întregi, vă invit să vă faceți datoria până la sfârșit, să votați deschis și curajos pentru unirea Basarabiei cu România.

Fiți tari și îndepliniți-vă datoria, fiindcă ceasul unirii a sunat! Vă chem pe toți să votați cu îndrăzneală și deschis, ca istoria să fixeze pentru totdeauna numele tuturor fiilor adevărați ai poporului nostru moldovenesc, care au votat pentru unirea tuturor românilor, a viitoarei României Mari!”

Deputatul Ioan Buzdugan s-a pronunțat pentru votul deschis, motivând că în acest moment istoric important, fiecare trebuie, deschis și cu curaj, să-și exprime părerea în fața poporului întreg și a țării, ca poporul și istoria să știe adevărata opinie a fiecărui deputat ce-și dă votul.

La Congresul Învățătorilor din Basarabia, mai 1917, rolul sublocotenentului Ioan Buzdugan a fost de o importanță foarte mare. În regulamentul învățătorului, se arată că moldovenii au întrebuițat alfabetul rusesc, acesta fiind impus de regimul țarist. În Basarabia s-au făcut mai multe încercări de a se introduce alfabetul latin, dar împrejurările au fost cu totul neprielnice. Acum, când este vorba, în Basarabia, de punerea temeliei învățământului și a culturii românești, Congresul trebuie să se hotărască pentru *alfabetul latin, care e al întregului nostru neam și al tuturor popoarelor din spațiul românesc. Prin alfabetul latinesc, noi ne deschidem deodată porțile spre întreaga cultură românească.* La întrebarea ce facem cu alfabetul slavon, el răspunde clar și echidistinct că *alfabetul rusesc nu se potrivește cu firea limbii noastre latinești.* Acest lucru l-a avut în vedere și Comisia școlară moldovenească de pe lângă Zemstva gubernială, când a hotărât într-un singur glas ca în școala moldovenească să se introducă alfabetul latin.

Ioan Buzdugan pledează cu multă căldură pentru țărănime, pentru dezvoltarea și politica socială, culturală și economică. Declarațiile sale categorice sunt subliniate cu aplauze; limba de care se folosește este cea română literară.

Fiind un generator de idei, Ioan Buzdugan, deși antrenat intens în treburile de importanță de stat ale Sfatului Țării, găsește timp să colaboreze la publicațiile naționale: „Moldovanul”, „Glasul Țării”, „Sfatul Țării”, „Neamul românesc”, „Cuvântul Moldovenesc”, „Ardealul”, „România nouă” ș.a. Împreună cu alți membri ai Comitetului Central Ostășesc organizează publicarea ziarului „Ostașul Moldovan”. Împreună cu alți colegi militari de la Iași pune temelia unui nou partid, „Partidul Socialist Revoluționar Moldovenesc”. Scopul acestor acțiuni politice era orientat spre soldații și ofițerii moldoveni, care în perioada revoluției trebuiau



reorientați spre idealul eliberării naționale, patriotismului românesc și nu spre bolșevismul rus, spre ideile revoluției socialiste ruse.

După Unire, a fost deputat de Bălți din 1918 până în 1932, în aproape toate legislaturile. A fost subsecretar de Stat la Industrie și Comerț, senator de Bălți.

Despre Ioan Buzdugan, marele publicist și patriot V. D. Toni a scris în *Viața Basarabiei* nr. 3-4/1944: „...poetul de remarcabil talent, Nică Românaș de la „Cuvântul Moldovenesc”, care participase activ la acțiunea de naționalizare a școlii basarabene în 1917, sfârșită cu completa izbândă, datorată și îndărătniceii lui stăruințe, ostașul moldovean, care, – după însăși mărturisirea lui Nicolae Iorga, – neprețuit serviciu adus cauzei românești în momentul din 1917 de la Iași, când oștirea rusă, cuprinsă de duhul revoluționar, plănuia înlăturarea, și poate mai mult decât atât – a Regelui nostru.”

A lansat volumele: „Cântece din Basarabia”, „Icoane basarabene”, „Miresme de stepă”, „Păstor de timpuri”, „Țara mea”, „Poezii”, etc. Poeziile lui sunt pastorale și nostalgice, amintind de M. Eminescu, G. Coșbuc, O. Goga, purtând și o autentică mărturie a sensibilității autorului. Politica și viața lui au fost influențate de cei mai puternici și cei mai abili. Firea lui fierbinte și explozivă era ușor provocabilă și dirijabilă. ...Dar crezul lui a rămas mereu neschimbat, așa cum și l-a schițat în imnul „*Eu aș vrea să fiu o stană*”:

*„Eu aș vrea să fiu o stană,
Piatra care-n vieci nu geme,
De pe-o culme diafană,
Să privesc în zări, departe:
Până dincolo de Vreme,
Până dincolo de Moarte!”*

Și încă un vers semnat de Nică Românaș:

*”...Bucură-te, Românie!
Astăzi soarele răsare,
Strălucind din cer feeric
Pe pământul Basarabiei:
Raza lui mânuitoare
Izbăvește astăzi slabii,
De jug, lanțuri și-ntuneric!...”*

Din 1940, după invazia rușilor sovietici în Basarabia, publicistul Ioan Buzdugan se refugiază la București, este adăpostit în casa generalului Traian Timiș. În perioada celui de al II-lea Război Mondial, românii au dus lipsuri



materiale, greutăți și pierderi umane considerabile. Viața devenise și mai grea pentru români.

Dupa 1945, când vremurile s-au schimbat cu totul spre mai rău, poetul și publicistul Ioan Buzdugan nu mai avea trecere la orânduiala socialistă din România, intelectualii basarabeni și oamenii politici refugiați în România erau luați în evidență de ocupanții ruși, „*ca fiind cei mai periculoși dușmani*”, erau imediat arestați, lichidați sau duși în Siberia. Ceilalți, „*mai liniștiți*”, erau lăsați sub supraveghere, pentru o altă perioadă. Pentru a supraviețui și a-și prelungi activitatea literară, minunatul mânuitor de condei și-a amintit de vechea sa pasiune - literatura rusă, și de o veche ocupație, traducerile. De sub condeiul lui, au ieșit cărți de literatură românească, aduse din inima culturii ruse. Au prins grai românesc eroii lui A. Pușkin, I. Bunin, M. Gorki, A. Bloc, S. Esenin, V. Maiakovski, A. Ahmatova, M. Koțiubinski, ș.a. Văzându-l atât de străduitor și talentat, muncind pentru autoritatea rușilor în România, serviciile secrete ale securității ruse și românești l-au lăsat în pace.

Ostașul Armatei ruse, al Armatei moldovenești și al Armatei române, omul politic, poetul și publicistul Ioan Buzdugan a încetat din viața la 24 ianuarie 1967. A fost înhumat la cimitirul Belu, din București.

Dincolo de dispariția fizică, a rămas amprenta lui spirituală, a rămas pentru vecie...

Opera: „Miresme de stepă” (1922), „Țara mea” (1928), „Păstori de timpuri” (1942), „Metanii de luceferi” poezii (1943), „Permanența românității în Basarabia” „Viața Basarabiei”, 1940, nr.7-8, Traduceri din opera lui Pușkin - „Țigani”, „Evghenii Oneghin” (1967), ș.a.

Distincții: Ordinul Regele Ferdinand I în grad de Comandor, Medalia Regele Ferdinand I cu spade și panglică, ș.a.



BIBLIOGRAFIE

- A.N.R.M., f.727, inv.2, dos.37, dos. 77.
Colesnic Iurie, *Generația Unirii*, Chișinău, 2016.
Țane N., *Poetul Ioan Buzdugan, Viața Basarabiei*, nr.3/1933.
Tofan Gheorghe, *Sărbătoarea Basarabiei*, 1917.
Toni D., V., *Viața Basarabiei*, nr.3,4/1944.

